

Тема: Попит, пропозиція. Характеристика умови ринкової рівноваги

Мета заняття: навчитися будувати графіки попиту і пропозиції, розраховувати ціну ринкової рівноваги, визначати вплив нецінових факторів на зміну графіків попиту і пропозиції.

Теоретичний мінімум

Ринок – це система економічних відносин між суб'єктами економіки (покупцями і продавцями).

Як правило, покупці (споживачі) прагнуть укласти угоду за більш низькою ціною, а продавці (виробники) – за більш високою.

Ринкові відносини (процес встановлення ціни ринкової рівноваги) регулюється за допомогою взаємодії попиту і пропозиції.

Попит – забезпечує грошима бажання покупця (споживача) придбати певну кількість товарів і послуг за цінами кожного рівня в певний період часу. На графіку попит відображає крива D.

Величина попиту – це конкретна кількість товарів, які споживачі готові придбати за конкретною ціною в певний час. Величина попиту відображається як точка на кривій D, зміну величини попиту відображають як переміщення точки по цій кривій.

Закон попиту – величина попиту знаходиться в оберненій залежності від ціни; із збільшенням ціни величина попиту на товар падає і навпаки.

На попит також впливають **нецінові фактори**:

- зміна кількості покупців;
- зміна рівня доходів населення;
- цінові очікування;
- Мода;
- сезонні зміни попиту;
- ціна на взаємодоповнюючі (комплементарні) товари і товари-замінники (субститути).

При зміні попиту під впливом нецінових факторів крива D зміщується (вліво при зменшенні попиту і вправо – при збільшенні попиту).

Пропозиція – кількість товарів і послуг, які готові постачати на ринок виробники (продавці) за кожного рівня цін в певний період часу. На графіку пропозицію відображає крива S.

Величина пропозиції – це конкретна кількість товару, що пропонується на ринку в даний момент часу за конкретною ціною. Величина пропозиції відображається як точка на кривій S , зміна величини пропозиції відображається як переміщення точки по цій кривій.

Закон пропозиції – величина пропозиції знаходиться в прямій залежності від ціни: із збільшенням ціни на товар збільшується кількість запропонованого на ринку даного товару.

На зміну пропозиції впливають **нецінові фактори**: вартість і наявність сировини, цінові очікування, використані технології, податки, пільги на виробництво товару, конкуренція на ринку тощо.

При зміні пропозиції під впливом нецінових факторів крива S зміщується (вліво – при зменшенні пропозиції, вправо – при збільшенні пропозиції).

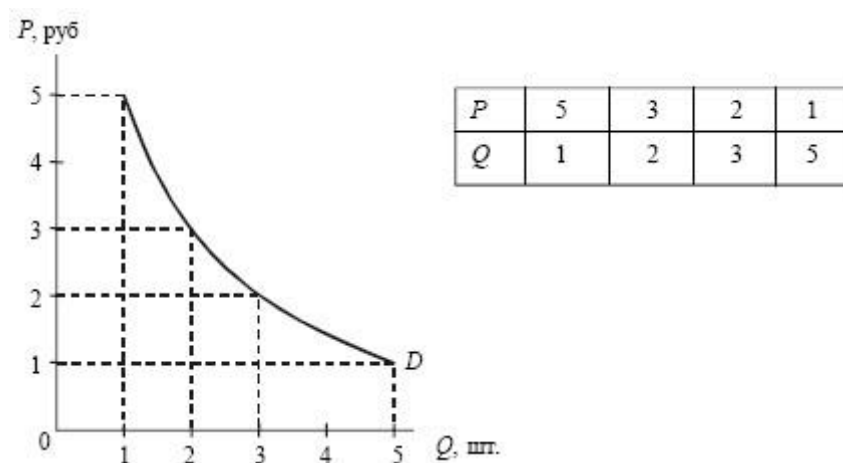
Ринкова ціна – це ціна товару (послуги), при якій угода відбулася, тобто ціна, яка задовольняє і покупця, і продавця.

Ринкова (рівноважна) ціна встановлюється, коли попит урівноважує пропозицію, тобто величина попиту дорівнює величині пропозиції.

Дефіцит товарів – ситуація на ринку, при якій величина попиту перебільшує величину пропозиції.

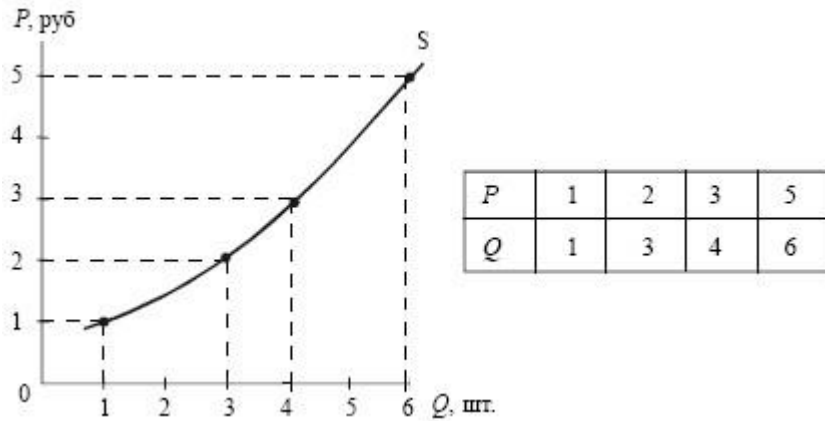
Надлишок товарів – ситуація на ринку, при якій величина пропозиції перебільшує величину попиту.

Щоб побудувати чітку модель ринку, необхідно досліджувати в ідеальних умовах (при досконалої конкуренції) взаємодія найважливіших категорій ринку - попиту і пропозиції, за якими стоять покупці і продавці.

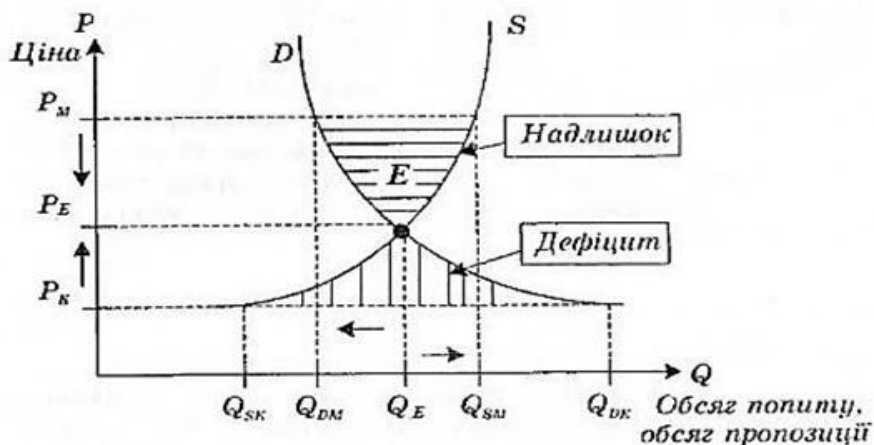
Функція попиту. З'єднання між собою точок на графіку, кожна з яких є конкретною комбінацією ціни і кількості, дозволяє побудувати криву попиту D .

2. Пропозиція та її функція. Функцію пропозиції також можна задати за допомогою таблиці, яку легко перевести в графік.

Функція пропозиції. З'єднання точок на графіку дозволяє побудувати криву пропозиції S, яка має висхідний вигляд.

Встановлення рівноважної ціни відбувається на ринку під впливом тенденцій і специфічних особливостей, як попиту, так і пропозиції. Вони ілюструються за допомогою кривих на відповідних графіках.

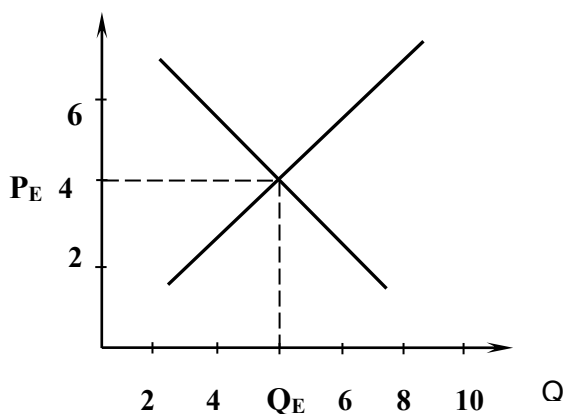

За інших рівних умов рівноважна ринкова ціна встановлюється при такому співвідношенні попиту та пропозиції, коли кількість товарів, що покупці хочуть придбати, відповідає тій їх кількості, що виробники пропонують на ринку. При цьому на ринку відсутні тенденції зміни цін і кількості товарів.

Попит та пропозиція

Величина попиту, тис. тонн.	Ціна за тону, тис.гр.од.	Величина пропозиції, тис.тон	Надлишок (+) або нестача (-)
8	2	4	-4
6	4	6	0
4	6	8	+4

Проаналізувавши таблицю, ми бачимо, що саме при ціні на ринку, яка дорівнює 4 тис.гр.од. величина попиту та величина пропозиції рівні між собою. Тобто можна зробити висновок, що це і буде ціна рівноваги, а рівноважна кількість продукції дорівнюватиме 6 тис. тонн.

Рівновага ринку. Зображена ціна P_E та кількість Q_E відповідають рівновазі на ринку, тобто стану ринку, коли для продажу пропонується саме така кількість товару, яку споживач готовий купити. Ціна P_E , яка встановлюється на ринку, називається **ціною ринкової рівноваги**, а кількість одиниць реалізованого (придбаного) товару Q_E - **рівноважним обсягом**.

P_E - ціна рівноваги - це та ціна за якою продавці готові запропонувати певну кількість товару, а покупці за цією ціною купити цю ж саму кількість товару на протязі якогось часу.

У випадку, якщо попит та пропозиція являють собою лінійні функції, то параметри рівноваги ринку можна знайти аналітичним способом, тобто, якщо $Q_s = a + b \cdot P$, а $Q_d = c - d \cdot P$, то прирівнявши Q_s і Q_d знайдемо P_E , а саме

$$a + b \cdot P = c - d \cdot P,$$

де Q_s – обсяг пропозиції;

Q_d – обсяг попиту;

b, c, d – додатні параметри, a – довільний фіксований параметр.

Приклади розв'язування задач

Задача

№1

Функція пропозиції задана рівнянням $Q_s = 3P - 50$. Запишіть рівняння

пропозиції,

якщо:

- а) уряд вводить дотації в розмірі 5 грн на одиницю товару;
 - б) уряд вводить дотації в розмірі 15 % від ціни товару;
 - в) уряд збільшує податок на 2 грн з одиниці товару;
 - г) урядом уведений податок у розмірі 20 % від ціни товару.
- Побудуйте відповідні графіки.

Розв'язання

а) Уведення дотацій означає збільшення пропозиції і зменшення ціни. Щоб одержати нове рівняння, необхідно виразити стару ціну через нову: $P = P_1 + 5$.

Отже, $Q_S = 3(P_1 + 5) - 50 = 3P_1 - 35$. Графік S зсувається вправо, до S_2 .

б) Аналогічна ситуація, тільки $P = P_2 \cdot 1,15$;
 $Q_S = 3 \cdot 1,15P_2 - 50 = 3,45P_2 - 50$. Крива S зсувається вправо, до S_2 .

в) Уведення податку зменшує пропозицію і збільшує ціну. Графік S зсувається вліво, до S_1 .
У вихідне рівняння пропозиції підставляємо $P = P_3 - 2$.
Одержуємо $Q_S = 3(P_3 - 2) - 50 = 3P_3 - 56$.

г) Ситуація схожа на попередню, але $P = P_4/1,2$, тому графік зсувається вліво, до S_1 .

Задача № 2

Попит і пропозиція описуються такими функціями: $Q^d = 5000 - 500P$,
 $Q^s = 3500 + 250P$.

- 1) Визначте параметри рівноваги на ринку цього товару.
- 2) Держава встановила фіксовану ціну на рівні 4 грн. Визначте наслідки такої політики держави для ринку.

Розв'язання:

1) У стані рівноваги попит = пропозиції:
 $Q^d=Q^s \Rightarrow 5000-500P=3500+250P \Rightarrow 750P=1500 \Rightarrow P_e=2$.
Підставивши значення рівноважної ціни у рівняння попиту(або пропозиції),
отримаємо значення рівноважного обсягу:

$$Q^d= 5000- 500*2=4000=Q^s.$$

2) Підставимо у рівняння попиту і пропозиції значення зафіксованої державою ціни 4 грн.:
 $Q^d=5000-500*4=3000, Q^s=3500+250*4=4000$.

Отже, спостерігається ситуація не рівноваги, коли обсяг пропозиції більший, ніж обсяг попиту, тобто є надлишок. Це означає, що держава має придбати весь надлишковий товар за встановленою нею ціною, що спричинить додаткове навантаження на бюджет. Закуплену продукцію доведеться продавати за заниженою ціною на ринку. У довгостроковому періоді така ситуація може стимулювати приплив до галузі нових виробників, а отже, і зростання галузевого випуску.

Дайте відповіді на питання:

відповіді на питання та розв'язок задачі чекаю за адресою mzagul8@gmail.com

deadline: 13.04.2020

1. Що означає поняття «величина попиту» і «попит»?
2. Що спричиняє зміну величини попиту?
3. Сформулюйте закон попиту.
4. Що спричиняє зміну попиту крім ціни?
5. Що означає поняття «величина пропозиції» і «пропозиції»?
6. Що спричиняє зміну величини пропозиції ?
7. Сформулюйте закон пропозиції.
8. Що спричиняє зміну пропозиції крім ціни ?

Задача. Попит і пропозиція описуються такими функціями: $Q^d=600-20P$, $Q^s=40P+300$.

1)Визначити рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу на ринку цього товару.

2)Держава встановила ціну на рівні 6 грн. за одиницю товару. Визначте наслідки такої політики держави яка складеться ситуація на ринку?

3)Розв'язок задачі проілюструйте графічно.